

Geachte voorzitter en leden van de Commissie Koninkrijksrelaties,

Met betrekking tot de Wet Herstel Voorzieningen Sint Eustatius is het wellicht aardig om eens te kijken naar de rol van de Eilandsraad. Als relatieve buitenstaander (maar wel een zeer betrokken buitenstaander!) zie ik het toch iets radicaler. Ik ben wel een beetje klaar met die wet die een uitsluitend Europees Nederlandse uitstraling kent.

In de Memorie van Toelichting worden diverse aspecten van bestuurlijke verwaarlozing genoemd (op pagina 2 en 3). Die verwaarlozing is uiteraard ontoelaatbaar; het belang van de bevolking vraagt immers om bescherming. De voortgang van het herstel van de democratie wordt gemeten aan de hand van twaalf criteria die unilateraal (!) uit de lucht zijn komen vallen in een voortgangsrapportage van 14 november 2018. De lijst bekijkend zijn het voornamelijk (lees: alleen maar) administratieve aspecten. Overleg met de bevolking speelt geen rol.

De lijst van criteria, zo zou je mogen veronderstellen, moet op enigerlei wijze passen op de bevindingen en conclusies van de Commissie van Wijzen. Dat rapport was immers de directe aanleiding van het handelen van de regering. Op pag. 48 van hun rapport lees ik dat *het bestuur op Sint Eustatius een grote afstand tot Nederland genomen heeft door op eigen gezag meer autonomie te nemen*. Maar ook: *Het Nederlandse bestuur is te lang op afstand gebleven van de gevoelens op Sint Eustatius*. Op zijn minst zie ik enige incongruentie tussen deze bevindingen en de gestelde criteria. Immers, alle criteria hebben betrekking op Sint Eustatius en geen enkele verplichting treft de Nederlandse Rijksoverheid.

Op blz 50 gaat dit rapport verder met o.m. "*Om de ontwikkeling van bestuurskwaliteit te bevorderen zou de rijkscommissaris twee lokale bestuurders kunnen aanwijzen om samen een bestuurscollege te vormen, waarbij dan wel alle bevoegdheden bij de rijkscommissaris berusten. Wij hebben op Sint Eustatius zeker potentieel gezien*". Maar dat gaat de staatssecretaris dan te ver. Alle bestuur komt terecht bij een tweehoofdig regeringscommissariaat en wanneer de huidige dan wordt aangezocht als interim voorzitter van het CDA is dat kennelijk zwaarwegend genoeg om hem per direct (op zijn verzoek) ontslag te verlenen.

De paragraaf betreffende het flankerend beleid - ik refereer nog steeds aan het rapport van de Commissie van Wijzen - stelt diverse zaken aan de orde betreffende de investeringen, een langdurig opleidingstraject en het autonomiedebat met een nadrukkelijke betrokkenheid van de bevolking. *En wat zien we van dit alles terug?* Hier en daar een verbeterd wegdek, straatnamen en huisnummers en wellicht enige opgeschoonde administraties, en oh ja, niet te vergeten, de rotonde en het vernieuwde vliegveld. Van het autonomiedebat met betrokkenheid van de bevolking is totaal, maar dan ook totaal niets terug te vinden. Voor de goede orde een persoonlijke noot: ik vind de constructie "openbaar lichaam" uitstekend en zeer flexibel in opzet. Maar van een overleg met de bevolking met een weloverwogen afweging van pro's en contra's (of beter: *wat moet Nederlands en wat moet eilandelijk worden geregeld*) is tot op heden absoluut geen sprake. Ik zou zelfs willen zeggen: er is een onwil aan Europees Nederlandse zijde om zelfs maar de discussie te willen aangaan...

Overwegend dat er (volgens mij) helemaal geen bestuurders (of: beoogd bestuurders) worden

opgeleid en dat van een autonomiedebat helemaal geen sprake is ben ik geneigd te stellen dat de bevindingen van de Commissie van Wijzen erg eenzijdig zijn geïnterpreteerd: de staatssecretaris doet aan "cherry picking" uit dit rapport. Mede vanwege deze niet-nakoming van de aanbevelingen in de door mij geduide evenwichtige zin, zou ik ervoor willen pleiten om het bestuurlijke "toneelspel" (geschreven en geregisseerd door - uitsluitend - Europees Nederland) zo snel mogelijk terzijde te schuiven en een traject in te gaan op basis van opleiding en debat (van respectievelijk met de bevolking) waarbij de bestuurlijke verantwoordelijkheid bij het eilandbestuur komt te liggen, ingekaderd in bestuurlijke afspraken met de Rijksoverheid. En dat moeten dan prestatieafspraken zijn en geen inspanningsverplichtingen. Kortom, het "wat" staat in de bestuursafspraken met een belangrijke input van Europees Nederland en het "hoe" wordt aan Stataiaanse wijze ingevuld.

Aan twee kanten van de oceaan moeten dan stappen voorwaarts worden gemaakt. Aan Europees Nederlandse zijde komen die stappen neer op het loslaten van het directe bestuur en de aandacht meer op hoofdlijnen te stellen. Deze hoofdlijnen zouden - wat mij betreft - ertoe moeten leiden dat de rechtsongelijkheid tussen de beide typen Nederlanders verdwijnt. Aan Stataiaanse zijde wordt het er - wederom: wat mij betreft - niet direct gemakkelijker op. Veel intensiever moeten de politici werkelijk spreken namens de bevolking en bereid zijn om water bij de wijn te doen wanneer het gemeenschappelijk belang dat nodig acht. Ook lijkt het me van belang dat de bestuursafspraken tot stand komen in een werkelijk respectvol en gelijkwaardig overleg. Er zijn Stataiaanse punten die een plek in de bestuursafspraken verdienen die zonder die respectvolle gelijkwaardigheid niet daarin zullen komen. Denk bijvoorbeeld aan de openbaar vervoer functie die het vliegverkeer heeft. Winair heeft een monopoliepositie en Nederland lijkt tot op heden uitsluitend het Winairbelang en het belang van Sint Maarten na te streven. De eigendomsconstructie van Winair houdt deze monopoliepositie in stand en Nederland weigert tot op heden het belang van de Stataiaanse bevolking een rol te laten spelen in een verbeterde infrastructuur inzake de mobiliteit. Dit soort onwrikbare standpunten moeten opener en objectiever tegemoet worden getreden.

Noot: Dit punt is actueel. Een week of twee geleden kwam ik er bij toeval achter dat de directe lijn met Bonaire - die toch al niet werd gepromoot - is opgeheven. Zelfs als je zou willen om direct naar Bonaire te vliegen is die optie inmiddels geruisloos van het toneel verdwenen. Een sterke wens van de Eilandsraad impliceert voorts een verminderde afhankelijkheid van het land Sint Maarten. Ook heeft de Eilandsraad gepleit voor meer openheid op deze verbinding, bijvoorbeeld door openstelling voor EZ Air (nota bene een maatschappij van Bonaire, Caribisch Nederland). Niet zo lang geleden werd door de Nederlandse rijksoverheid een "geheim" Titan project gedocumenteerd dat op slinkse wijze Winair weer binnen liet fietsen.

Het past mij niet om mij (nu al) te veel te bemoeien met deze bestuursafspraken. Een verandering in 'mindset' zou in een eerste benadering al heel wat zijn. Natuurlijk is Europees Nederland in krachtadigheid niet de gelijkwaardige partner van de Stataiaanse overheid, juist daarom moet de gelijkwaardigheid vooral in de wederzijdse communicatie een rol krijgen. Het beeld van de kolonist die zijn wil oplegt aan de kolonie moet worden omgevormd naar een leverancier die zich klantvriendelijk gaat opstellen (en de klantenwensen serieus neemt).

En mocht het tenslotte nog eens komen van een werkbezoek van de Tweede en/of Eerste Kamer, laat

ook dan het programma niet slechts bepaald worden door de regeringscommissaris en/of de staatssecretaris maar ook door hetgeen u belangrijk vindt. Waarbij de door u belangrijk geachte punten mede tot stand komen in een overleg met de namens de bevolking sprekende eilandsraad. O ja, en kom dan niet één of twee dagen maar neem ruimer de tijd om in gesprek en op basis van eigen waarneming tot een weloverwogen oordeel te komen.

Wel tot zover een voldoende beschrijving van de hemel. Eens kijken welk aards paradijs daarvan het gevolg mag zijn.

Met vriendelijke groet,

Ir. J.H.T. (Jan) Meijer MBA,
Bellevue Road 4, Upper Round Hill,
Sint Eustatius, Caribisch Nederland.

E j.m@jhtm.nl
W <http://statia.nu>

Noot: Bovenstaand briefje had ik al een beetje voorbereid. Toen ik dit schreef was ik mij niet bewust van het bliksembezoek dat staatssecretaris Knops c.s. deze dagen heeft afgelegd (gisteren gekomen, vandaag al weer vertrokken). Nog afgezien van het feit dat mensen uit een hoog-ricoland bijzondere maatregelen in acht moeten nemen (de veiligheidsfunctionaris van het eiland gebruikt hiervoor graag en veel het woord 'protocol' of 'ordinance') geldt dat in de praktijk slechts voor gewone stervelingen. Ik mag hopen dat naar aanleiding van dit bezoek niemand ziek wordt maar dat er (ongetwijfeld acceptabel bevonden) risico's zijn gelopen staat voor mij als een paal boven water.

Noot: Ik kan natuurlijk niet in de toekomst kijken maar ik sluit niet uit dat de staatssecretaris met zijn afscheidstournee bezig is - hij is immers demissionair - want ik meen niet dat er zaken waren die in het bezoek aan de orde zijn gekomen, die niet "op afstand" (bijvoorbeeld via een videoconferentie) hadden kunnen worden besproken. In deze tijd van pandemie toch allemaal een stuk veiliger.

Noot: De motie Özütok van 3 juni 2020 waarin de regering (i.c. de staatssecretaris) wordt verzocht om de regeringscommissaris aan te sporen om in overleg met de eilandsraad een routetijdtabel op te stellen voor terugkeer naar reguliere bestuurlijke verhoudingen, genoot vanzelfsprekend een warme belangstelling van de eilandsraad. Zij kijkt immers - begrijpelijk - uit naar een zo spoedig mogelijk terugkeer naar de reguliere verhoudingen. De motie verzocht hierover per 1 februari 2021 de Kamer te informeren. Tot op heden - bijna een jaar na indiening van de motie - lijkt er helemaal niets van de motie nader te zijn uitgewerkt, althans aan deze zijde van de oceaan lijkt niemand er iets inhoudelijks over te hebben vernomen. Juist het niet nader uitgewerkt hebben van deze mijlpalen geeft de regering (i.c. de staatssecretaris) alle ruimte om naar bevind van zaken te blijven handelen. Het bliksembezoek van de staatssecretaris aan Sint Eustatius omvatte hedenmiddag ook een gesprek met de Eilandsraad, maar hoe dat gesprek is verlopen is mij vooralsnog onduidelijk. Morgen - dinsdag 18 mei - om 10.00 uur geeft de Eilandsraad een persconferentie. Maar ik wilde, met het oog op uw procedurevergadering diezelfde 18e mei, graag u nog zo goed mogelijk informeren. Dus u moet het even doen met deze onvolledige interpretatie.